# GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY QADRIYATLAR VA IDENTITET MUAMMOSINING FALSAFIY TAHLILI

***Namangan davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar fakulteti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi talabasi***

***Rustambekova Nozima***

***email:*** *rustamovnozima@gmail.com*

***Ilmiy rahbar: Axmadjanova Muazzam Islomjanovna***

***Namangan davlat pedagogika instituti***

***o‘qituvchisi***

***muazzamaxmadjanova70@gmail.com***

***+998508826575***

**Annotatsiya:** Mazkur maqolada globalizatsiya jarayonining kuchayishi sharoitida milliy qadriyatlar va identitet masalalari falsafiy hamda ijtimoiy jihatdan tahlil qilinadi. Global madaniy almashinuv, axborot oqimining tezlashuvi va integratsiya jarayonlari natijasida milliy o‘zlikni saqlash muammolari yuzaga kelayotgani yoritiladi. Shuningdek, milliy qadriyatlarning transformatsiyasi, yoshlar ongiga ta’siri hamda ularni asrab-avaylashning dolzarb masalalari ko‘rib chiqiladi.

**Kalit so‘zlar:** globalizatsiya, milliy qadriyatlar, identitet, madaniyat, ijtimoiy jarayonlar, integratsiya, an’analar, yoshlar tarbiyasi

**Аннотация:** В данной статье анализируются проблемы национальных ценностей и идентичности в условиях глобализации с философской и социальной точки зрения. Рассматривается влияние глобальных культурных процессов, ускорения информационных потоков и интеграции на сохранение национальной самобытности. Особое внимание уделяется трансформации национальных ценностей, их влиянию на молодёжь и вопросам их сохранения.

**Ключевые слова:** глобализация, национальные ценности, идентичность, культура, социальные процессы, интеграция, традиции, воспитание молодёжи

**Abstract:** This article analyzes the issues of national values and identity in the context of globalization from philosophical and social perspectives. It examines the impact of global cultural exchange, rapid information flow, and integration processes on the preservation of national identity. The study also focuses on the transformation of national values, their influence on youth, and the importance of preserving them.

**Keywords:** globalization, national values, identity, culture, social processes, integration, traditions, youth education

Globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlar va identitet muammosi zamonaviy ijtimoiy va falsafiy tafakkurning markaziy mavzularidan biriga aylangan. Bugungi kunda iqtisodiy siyosiy va madaniy integratsiya jarayonlari tobora chuqurlashib borayotgan bir paytda jamiyatlar o‘zining milliy o‘zligini saqlab qolish va uni rivojlantirish masalasi bilan yuzma yuz kelmoqda. Globalizatsiya tushunchasi ko‘pincha butun dunyo miqyosida o‘zaro bog‘liqlikning kuchayishi savdo aloqalarining kengayishi axborot oqimining tezlashuvi va madaniyatlararo almashinuvning ortishi bilan izohlanadi. Anthony Giddens globalizatsiyani dunyoning uzoq hududlari o‘rtasidagi ijtimoiy munosabatlarning zichlashuvi sifatida talqin qiladi va bu jarayon mahalliy voqealarning global ta’sirga ega bo‘lishiga olib kelishini ta’kidlaydi. Shu nuqtai nazardan qaraganda globalizatsiya nafaqat iqtisodiy balki madaniy va ma’naviy jarayon sifatida ham namoyon bo‘ladi. [1]

Milliy qadriyatlar har qanday jamiyatning tarixiy tajribasi madaniy merosi va ijtimoiy ongining mahsuli hisoblanadi. Ular til urf odatlar an’analar diniy qarashlar va axloqiy me’yorlar orqali namoyon bo‘ladi. Samuel Huntington o‘zining sivilizatsiyalar to‘qnashuvi haqidagi qarashlarida madaniy va sivilizatsion farqlar global siyosatda muhim rol o‘ynashini qayd etadi va aynan milliy va madaniy

identitetlar kelajakdagi ijtimoiy jarayonlarga ta’sir ko‘rsatishini ta’kidlaydi. Shu sababli globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlarning o‘rni va ahamiyati yanada ortib bormoqda.

Identitet tushunchasi insonning o‘zini muayyan ijtimoiy guruh millat yoki madaniyatga mansubligini anglash jarayonini ifodalaydi. Stuart Hall identitetni doimiy emas balki o‘zgaruvchan va ijtimoiy konstruktsiya sifatida talqin qiladi. Uning fikricha globalizatsiya sharoitida identitet ko‘p qatlamli bo‘lib inson bir vaqtning o‘zida bir nechta madaniy maydonlarga tegishli bo‘lishi mumkin. Bu esa an’anaviy milliy identitet tushunchasining murakkablashuviga olib keladi. [2]

Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi globalizatsiya jarayonining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Manuel Castells o‘zining tarmoq jamiyati nazariyasida axborot oqimining global miqyosda tezlashuvi jamiyat tuzilmasini tubdan o‘zgartirayotganini ta’kidlaydi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali turli madaniyatlar o‘rtasidagi chegaralar tobora yo‘qolib bormoqda. Bu esa yosh avlodning dunyoqarashi qadriyatlari va hayot tarziga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu bilan birga bu jarayon milliy madaniyatlarning zaiflashuvi yoki assimilyatsiyasi xavfini ham yuzaga keltiradi.

Global madaniyatning kengayishi ko‘pincha ommaviy madaniyatning ustunligi bilan bog‘liq. George Ritzer tomonidan ilgari surilgan McDonaldlashuv nazariyasida zamonaviy jamiyatda standartlashuv va bir xillashuv jarayoni kuchayib borayotgani ko‘rsatib beriladi. Bu jarayon madaniy xilma xillikning kamayishiga va milliy qadriyatlarning ikkinchi darajaga tushib qolishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli ko‘plab olimlar globalizatsiyaning madaniy oqibatlarini tanqidiy baholash zarurligini ta’kidlaydi. [3]

Biroq globalizatsiya faqat salbiy jarayon sifatida talqin qilinmaydi. Ayrim tadqiqotchilar bu jarayonni madaniy almashinuv va rivojlanish uchun yangi imkoniyat sifatida ko‘radi. Arjun Appadurai global madaniyat oqimlari haqida fikr

yuritar ekan dunyo bo‘ylab madaniy elementlarning erkin harakatlanishi yangi madaniy shakllarning paydo bo‘lishiga olib kelishini qayd etadi. Bu jarayonda milliy madaniyatlar nafaqat saqlanib qoladi balki yangicha shakllarda rivojlanadi. Demak globalizatsiya milliy identitetni yo‘q qiluvchi emas balki uni qayta shakllantiruvchi omil sifatida ham qaralishi mumkin.

Milliy qadriyatlarni saqlash masalasi ayniqsa yoshlar tarbiyasida muhim ahamiyatga ega. Yosh avlod global axborot makonida yashar ekan ular turli madaniy ta’sirlarga duch keladi. Bu esa ularning milliy o‘zligini anglash jarayoniga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ta’lim tizimi va ijtimoiy institutlar bu borada muhim rol o‘ynaydi. UNESCO hisobotlarida madaniy xilma xillikni saqlash va rivojlantirish global barqarorlik uchun muhim omil sifatida qayd etiladi. Shu sababli milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish ularni zamonaviy dunyoga mos ravishda rivojlantirish zarur.

Globalizatsiya sharoitida til masalasi ham alohida e’tiborga loyiqdir. Til milliy identitetning asosiy belgilaridan biri bo‘lib u orqali madaniy meros avloddan avlodga uzatiladi. Ingliz tilining global til sifatida keng tarqalishi ko‘plab kichik tillarning yo‘qolib ketish xavfini kuchaytirmoqda. Bu esa madaniy xilma xillikning kamayishiga olib keladi. Shu sababli tilni asrash va rivojlantirish milliy siyosatning muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi lozim. [4]

Milliy qadriyatlar va global jarayonlar o‘rtasidagi muvozanatni topish zamonaviy jamiyat oldida turgan asosiy vazifalardan biridir. Bu borada davlat siyosati fuqarolik jamiyati va ilmiy hamjamiyatning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Milliy madaniyatni rivojlantirish bilan birga global hamkorlikdan foydalanish jamiyatning barqaror rivojlanishini ta’minlaydi. Falsafiy nuqtai nazardan bu jarayon universallik va partikulyarlik o‘rtasidagi muvozanatni topish masalasi sifatida talqin qilinadi.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki globalizatsiya jarayoni qaytarib bo‘lmaydigan jarayon bo‘lib u jamiyatning barcha sohalariga ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli bu jarayonga qarshi kurashish emas balki uni to‘g‘ri boshqarish muhim hisoblanadi. Milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish global dunyoda o‘z o‘rnini topish bilan chambarchas bog‘liq. Bu esa yangi yondashuvlar va innovatsion strategiyalarni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda globalizatsiya sharoitida milliy qadriyatlar va identitet muammosi murakkab va ko‘p qirrali masala hisoblanadi. Bu jarayon bir tomondan madaniy integratsiyani kuchaytirsa boshqa tomondan milliy o‘zlikni saqlash zaruratini yuzaga keltiradi.[5] Falsafiy tahlil shuni ko‘rsatadiki bu ikki jarayon o‘zaro qarama qarshi emas balki bir birini to‘ldiruvchi hodisalardir. Insoniyat global rivojlanish yo‘lida milliy qadriyatlarni saqlagan holda yangi madaniy shakllarni yaratishi mumkin.[6] Shu bois globalizatsiya sharoitida identitet masalasini chuqur o‘rganish va uni ilmiy asosda tahlil qilish zamonaviy falsafaning muhim vazifalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G‘ulomov S.S. Globalizatsiya va milliy iqtisodiyot. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2018.
2. Jo‘rayev N. Milliy mafkura va globallashuv jarayonlari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2017.
3. Qodirov A. Globallashuv va madaniy identitet. – Toshkent: Universitet nashriyoti, 2020.
4. To‘xtayev B. Ma’naviyat asoslari va milliy qadriyatlar. – Toshkent: O‘zbekiston, 2019.
5. Abdurahmonov Q.X. Ijtimoiy taraqqiyot va global jarayonlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

6. Islomjanovna, Ahmadjanova Muazzam. "O'ZBEKISTONDA AXBOROT XAVFSIZLIGINING MA'NAVIY VA HUQUQIY ASOSLARI." *Global Science Review* 2.1 (2025): 312-317.